

8.3.2021

Pöytäkirjanote tarkas-
tamaton

Työ- ja elinkeinoministeriö
PL 32
00023 VALTIONEUVOSTO

Käsiteltävä tässä kokouksessa

§ 173

Lausunto ympäristöministeriölle ja työ- ja elinkeinoministeriölle esi- tyksestä valtioneuvoston periaatepäätökseksi kiertotalouden stra- tegisesta ohjelmasta

HEL 2021-001762 T 00 01 06

VN/13551/2019

Päätös

Kaupunginhallitus päätti antaa lausunnon pyytäjille otsikkoasiassa seuraavan lausunnon.

Yleisiä huomioita ohjelmasta ja periaatepäätösluonnoksesta

Helsingin kaupunginhallitus toteaa, että valtioneuvoston periaatepäätösluonnoksen (myöhemmin periaatepäätös) pohjana oleva Uusi suunta -kiertotalouden strateginen ohjelma - ehdotus on perusteellisesti laadittu. Siinä on tarkasteltu kiertotalouden ideaa monipuolisesti ja löydetty vaikuttavuudeltaan tärkeimmät teemat. Periaatepäätöksessä määritetty visio on kattava ja kunnianhimoinen.

Periaatepäätöksessä asetettu luonnonvarojen kulutusta koskeva tavoite ei kuitenkaan koske vientituotteita. Tavoitteiden kattavuuden ja ympäristövaikutusten näkökulmasta olisi perusteltua miettiä tavoitteen asettamista myös vientituotteiden luonnonvarojen kulutukselle. Rajaus ei ole perusteltu, mikä vaikuttaa ristiriitaiselta etenkin, kun varsinaisessa ohjelmassa kiertotaloutta perustellaan keinona vahvistaa Suomen vientivetoista taloutta ja työllisyyttä.

Periaatepäätöksessä määritetyt toimenpiteet ovat oikeansuuntaisia ja hyvin toteutettuna useilla niistä voidaan arvioida olevan merkittävää vaikutusta kiertotalouteen siirtymisessä. Monet toimenpiteistä ovat kuitenkin melko yleisluonteisia ja kaipaavat tarkennusta. Päätöksessä tulisi konkretisoida, miten toimenpiteitä on käytännössä tarkoitus edistää.

8.3.2021

Pöytäkirjanote tarkas-
tamaton

Esimerkiksi osa toimenpiteistä koskee erilaisten selvitysten laatimista mutta niiden osalta ei kuitenkaan kerrota, miten selvitysten pohjalta on tarkoitus edetä.

Yleisesti voidaan todeta kiertotalouden peruslähtökohtana olevan se, että materiaalivirrat ovat kansallisella tasolla tiedossa. Tätä kokonaisuutta tulisi hallinnoida valtion tasolla, mikä ei tällä hetkellä toteudu.

Taloudellisten kannustimien, hankintakäytäntöjen ja kestävien tuotteiden ja palvelujen kehittämistä kiertotalouden mukaisten valintojen edistämiseksi ja toteutumiseksi on tärkeää konkretisoida ja luoda riittävän tarkka kriteeristö aidon vaikuttavuuden vahvistamiseksi. Koska EU-linjaukset voivat edetä toteutukseen hitaasti, ohjelmakokonaisuudessa tulisi olla rohkeutta myös kotimaisiin ja paikallisiin, nopeisiin liikkeellelähtöihin. Myös yritysten näkemysten huomioon ottaminen on olennaista ja tärkeää, kun tähdätään ekosysteemien kasvuun uusille sektoreille.

Julkiset hankinnat, kaavoitus ja rakentaminen

Vaikka kuntien rooli on periaatepäätöksessä tunnistettu, niiden osallistuminen toimenpiteiden toteutukseen ei siinä juuri näy, joitakin Kuntaliitolle osoitettuja rooleja lukuun ottamatta. Helsingin kaupungin intressissä on olla toimenpiteiden kehittämisessä aktiivisesti mukana erityisesti niissä osa-alueissa ja toimenpiteissä, joiden tosiasiallinen toteutus on vahvasti kuntien vastuulla, kuten hankinnat, rakentaminen ja kaupunkisuunnittelu.

Suuri osa rakentamisen, energian ja infran hankkeista ja hankinnoista toteutetaan kunnissa. Tavoite, että kiertotaloutta tukevat vähähiilisen rakentamisen hankintakriteerit sisällytetään kaikkiin julkisten rakennuttajien talo- ja infrarakentamisen hankkeisiin vuodesta 2022 lähtien on haastava ja vaatii paljon tarkennuksia, esimerkiksi siihen, mikä taho on vastuussa kriteerien kehittämisestä ja niiden tason määrittelystä. Myös hankintojen seuranta ja vaikuttavuuden arviointi vaatii uusia työkaluja. Olisikin syytä tarkentaa, kuka vastaa seurannan ja arvioinnin kehittämisestä. Myös taloudellista tukea kiertotaloutta edistävien hankintojen tekoon ja siihen liittyvään kehitystyöhön tulisi ohjata kuntiin.

Kaavoituksen periaatteiden kehittämistä koskevassa toimenpiteessä tulisi huomioida erilaisten kiertotaloustoimintojen tilatarpeet. Tällaisia ovat mm. maamassojen ja purkumateriaalien prosessointi ja varastointi. Tilojen tehokkaan käytön ohjaus ja jakamistalouden mahdollisuudet on myös syytä huomioida jo kaavoitusvaiheessa. Tilojen käytön tehostamisen kannustamisen ja ohjauksen lisäksi on tärkeää konkretisoida riittävä vaatimustaso vaikuttavuuden vahvistamiseksi. Kiertotalouden edistämishjelman arvioissa on kaavoitusta koskien aiheellisesti mainit-

8.3.2021

Pöytäkirjanote tarkas-
tamaton

tu myös täydennysrakentamiseen liittyvän purkamisen ja uudisrakentamisen ympäristövaikutukset. Tämä on merkittävä haaste etenkin tiivistyvillä kaupunkialueilla, joissa rakentamisen paine on kova.

Kaavoitukseen liittyy vahvoja taloudellisia intressejä, kansalaisten tasapuolisen kohtelun tavoite sekä yhä laajempia vuorovaikutus- ja avoimuustarpeita. Viime aikoina paine vanhojen toimitilarakennusten muuttamiseksi asumiskäyttöön on ollut suurta, erityisesti taloudellisten näkökohtien vuoksi. Vaikka joustava käyttötarkoitus ja rakennusten käytön jatkuminen toimintojen vaihtuessa on kiertotalousnäkökulmasta kannatettavaa, sektorikohtaisilla linjauksilla on kokonaisuuden kannalta aina laajempia ja ei-toivottujakin vaikutuksia. Kaavoituksessa asioita arvioidaan aina monesta näkökulmasta ja monen tekijän osalta, eivätkä mahdolliset vaikutukset muiden kaavoitusta ohjaavien tavoitteiden kannalta tule lausunnoilla olleessa materiaalissa riittävän selkeästi esiin.

Periaatepäätökseen kirjattu tavoite kiinteistöjen käyttötarkoitusten muutoksista voi johtaa liialliseen toimitilakannasta luopumiseen, jonka vaikutukset esimerkiksi kaupunkien elinvoimaisuuteen ja kilpailukykyyn ovat laajoja. Jotta kiertotalous huomioitaisiin osana laajempaa kaavoitukseen vaikuttavaa tavoitteistoa, tulisi kaavoitusta koskeva kirjaus muuttaa seuraavaan muotoon: ”Suosittelemme rakentamisen ja kaavoituksen ohjauksen kehittämistä kiertotaloutta tukevaksi. Päivitämme kuntien johdolla kaavoituksen pääperiaatteita, sekä johtamisen ja osaamisen tukemaan joustavan kaavoituksen kulttuuria kiertotalouden näkökulmasta. Kehitämme lainsäädäntöä ja kaavoitusta niin, että se tukee mm. kiertotalousperusteisten materiaalien käyttöä. Kiinteistöjen väliaikaisen käyttötarkoituksen muutokseen tarvittavaa poikkeuslupaa voi olla tarpeen pidentää.”

Tietovarannot ja digitaalisuuden edistäminen

Kunnat ja kuntayhtymät pitäisi ottaa vahvasti mukaan edistämään kiertotaloutta tukevia digitaalisia ratkaisuja ja datan avaamista. Tämä ei suoraan näy periaatepäätöksessä. Digitaalisilla ratkaisuilla voidaan vahvistaa alueellista kiertotaloutta kuntien ja yksityisten toimijoiden kesken.

Ohjelmaluonnoksessa esitetyt seurannan indikaattorit ovat sinänsä hyviä, mutta nojattessaan usein kansallisen tason lukuihin ne eivät välttämättä ole käyttökelpoisia kuntatasolla. Siksi tulisikin pohtia myös alueellisten tai kuntien hyödynnettävissä olevien indikaattoreiden asettamista.

Toimenpiteiden aikataulut ja päivittäminen

Postiosoite
PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
helsinki.kirjaamo@hel.fi

Käyntiosoite
Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginhallitus>

Puhelin
+358 9 310 1641
Faksi
+358 9 655 783

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
FI0680001200062637
Alv.nro
FI02012566

8.3.2021

Pöytäkirjanote tarkas-
tamaton

Kiertotalouden strateginen ohjelma asettaa tavoitteet vuoteen 2035 ja se sisältää yhteensä 41 toimenpide-ehdotusta. Periaatepäätökseen on valittu ne keskeiset toimenpiteet, jotka on tarkoitus toteuttaa vuosina 2021-2024. Epäselväksi jää, mitä näiden vuosien jälkeen tapahtuu ja onko ohjelmaluonnoksen muita toimenpide-ehdotuksia tarkoitus toteuttaa jollain aikavälillä. Kiertotalouden kenttä muuttuu jatkuvasti, kun uutta lainsäädäntöä ja uudenlaisia ratkaisuja syntyy. Periaatepäätöksessä esitettyjen toimenpiteiden toteuttamisen myötä kertyy myös uutta tietoa ja osaamista. Toimenpiteitä on siksi tarpeen myös tarkastella ja päivittää aika ajoin. Tietoisuuden parantamiseksi aktiiviseen viestintään ja tiedon jakamiseen on lisäksi syytä panostaa. Toimenpiteiden toteutuksesta ja etenemisestä voisi koota tietoa esimerkiksi hankkeen omalle sivustolle, mikä lisäisi työn läpinäkyvyyttä ja helpottaisi sidosryhmien tiedonsaantia.

Lopuksi

Kaupunginhallitus toteaa, että kiertotalouden edistämiseksi kuntien ja alueiden toimesta asetetut kunnianhimoiset tavoitteet eivät ole synkronissa lausunnolle annetun lyhyen, vain neljän viikon mittaisen määräajan kanssa. Sen vuoksi periaatepäätösluonnosta ei ole ehditty käsitellä ennen kaupunginhallitusta muissa luottamushenkilötoimielimissä. Helsingillä on kuitenkin tavoitteiden saavuttamisessa paljon annettavaa ja se toimii jo nyt hiilineutraalin kiertotalouden tavoitteiden suuntaisesti mm. Hiilineutraali Helsinki (HNH) 2035 -ohjelmansa kautta. Osana HNH 2035 -tavoitteistoa on laadittu Helsingin kierto- ja jakamistalouden tiekartta (Kaupunkiympäristön julkaisuja 2020:10). Tiekartta löytyy osoitteesta: <https://www.hel.fi/static/kanslia/Julkaisut/helsingin-kierto-ja-jakamistalouden-tiekartta.pdf>.

Kiertotalouden tavoitteita toteutetaan myös Forum Viriumin ja Smart & Clean City -yhteisöhanke kautta. Helsingin kaupunki on lisäksi allekirjoittanut Päästötön työmaa green deal -sopimuksen ympäristöministeriön kanssa sekä ensimmäisten kaupunkien joukossa liittynyt Euroopan kaupunkien kiertotalousjulistukseen lokakuussa 2020. Käytännön toimista voidaan lisäksi todeta, että Helsingin kansainvälisestikin uraa uurtavalla maamassojen hyödyntämisen koordinoitumalla on jo nyt päästy merkittäviin CO2-päästövähennyksiin. Helsinki on myös aktiivinen toimija Eurocities-verkostossa mm. rakentamisen kiertotalouteen liittyvän webinaarin valmisteluvastuuseen liittyen.

Kaupunginhallitus toteaa vielä, että kaupungin talousarvioon on kohdattu Kaupunginhallituksen käyttövarat varattu ao. tarkoitukseen 20 miljoonaa euroa, josta 10 miljoonaa digitalisaatiota edistäviin hankkeisiin ja 10 miljoonaa elinkeinopoliittisiin toimenpiteisiin. Elinkeinopoliittiset

8.3.2021
Pöytäkirjanote tarkas-
tamaton

toimenpiteet kohdennetaan erityisesti alueen esihautomo- ja hautomo-
toiminnan kehittämiseen yhteistyössä korkeakoulujen kanssa sekä kier-
totalouden liiketoimintamahdollisuuksien hyödyntämiseen ja alan
osaamiskeskittymän vahvistamiseen.

Esittelijä

vs. kansliapäällikkö
Tuula Saxholm

Lisätiedot

Tanja Sippola-Alho, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36154
tanja.sippola-alho(a)hel.fi
Leona Silberstein, ympäristötarkastaja, puhelin: 310 36883
leona.silberstein(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Lausuntopyyntö 5.2.202
- 2 Lausuntopyyntö 5.2.2021, liite, valtioneuvoston periaatepäätös
- 3 Lausuntopyyntö 5.2.2021, liite, kiertotalouden edistämishjelman arvio
- 4 Uusi suunta. Ehdotus kiertotalouden strategiseksi ohjelmak-
si.VN_2021_1
- 5 Helsingin kierto- ja jakamistalouden tiekartta

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote Lausunnon pyytäjät	Otteen liitteet Esitysteksti Liite 5 Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täy- täntöönpano
----------------------------------	--

Pöytäkirjanote on lähetetty asianosaiselle 9.03.2021.

Kaupunginhallitus